

Potential of Chet Kod-Pong Kon Sao National Park for Developing to be an Important Eco-tourism Destination of the Country

Achara Prayoonkhong^{1*} Kampanat Vijitsrikamol² Roongreang Poolsiri³
and Nopasom Sinphurmsukskul²

¹ Student of the Resource Management Program, Department of Agricultural and Resource Economics,
Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

³ Department of Silviculture, Faculty of Forestry, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: atchara.pyk8@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research are: (1) to assess the physical status and resource management of Chet Khot-Pong Kon Sao National Park, (2) to analyze the potential of Chet Khot-Pong Kon Sao National Park as a key ecotourism destination in the country. The sample groups used in this research consist of three groups: six national park officials, 31 residents, and 403 tourists. The research tools include in-depth interviews and questionnaires. The potential of the national park is evaluated based on physical environmental conditions, management, tourist potential, and community participation. Descriptive statistical analysis uses mean, percentage, standard deviation, and summarized interview findings. The study found that the Potential of Tourists and Physical Environmental conditions have high potential. At the same time, the management aspect is moderate, and the least prominent was community participation, which was rated as low potential. The recommendations for developing the park into a significant ecotourism destination are as follows: there should be management and development of the community's capabilities to enable them to participate in ecotourism activities. Additionally, promoting the attractions within Chet Khot-Pong Kon Sao National Park should be enhanced by utilizing information technology as much as possible.

Keywords: Chet Kod-Pong Kon Sao National Park, Eco-Tourism, Potential, National Park

ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ

อัจฉรา ประยูรคง^{1*} กัมปนาท วิจิตรศรีกรม² รุ่งเรือง พูลศิริ³ และ นภสม สิ้นเพิ่มสุขสกุล²

¹ สาขาการจัดการทรัพยากร ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

³ ภาควิชาวนวัฒนวิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: atchara.pyk8@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประมวลสถานภาพทางกายภาพ และการจัดการทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า และ (2) วิเคราะห์ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้มี 3 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า จำนวน 6 คน ประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 31 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 403 คน โดยใช้เครื่องมือจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม พิจารณาศักยภาพอุทยานแห่งชาติในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ ด้านศักยภาพนักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้การวิเคราะห์แบบสถิติเชิงพรรณนาด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปแบบสัมภาษณ์ จากผลการศึกษาพบว่า สถานภาพทางกายภาพ และการจัดการทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้ามีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ โดยศักยภาพที่โดดเด่นมากที่สุด คือ ด้านศักยภาพของนักท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพอยู่ในระดับศักยภาพสูง ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่โดดเด่นน้อยสุดคือด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับศักยภาพต่ำ โดยข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ คือ ควรมีการจัดการและพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อให้สามารถเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า โดยเพิ่มการประชาสัมพันธ์จากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้มากที่สุด

คำสำคัญ: อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, ศักยภาพ, อุทยานแห่งชาติ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในประเทศไทย อาศัยแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติและวนอุทยานแห่งชาติ เป็นผลิตภัณฑ์หลักในการรองรับการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ (ดรธรณี เอมพันธุ์, 2549) จากรายงานสถานการณ์ด้านรายได้จากการท่องเที่ยวพื้นที่อุทยานแห่งชาติของประเทศไทยทั้งหมดในประมาณการรายรับเงินอุทยานแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2566 ซึ่งสร้างรายได้รวมภายในประเทศอยู่ที่ 1,467.97 ล้านบาท (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2566) ในทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์นั้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น อุทยานแห่งชาตินั้นจัดเป็นสินค้าสาธารณะ นั่นคือ เป็นสินค้าที่ไม่เป็นปรักษ์ในการบริโภค และไม่สามารถกีดกันการบริโภคได้ ผลของการเป็นสินค้าสาธารณะ คือ ภาครัฐต้องลงทุนในการอนุรักษ์หรือจัดหาสินค้าเหล่านี้ไว้ให้สังคม (เช่น การอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ) เนื่องจากเอกชนจะขาดแรงจูงใจในการลงทุนเพื่อผลิตสินค้าดังกล่าว (จากการที่สินค้าชนิดนี้ไม่สามารถกีดกันการบริโภคได้) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากภาครัฐมีงบประมาณจำกัด การใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนา หรืออนุรักษ์อุทยานแห่งชาติใดก็ตามจำเป็นต้องมีความเหมาะสมกับศักยภาพการท่องเที่ยวของอุทยานชาตินั้น ๆ ด้วย

อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า เป็นอุทยานแห่งชาติแห่งใหม่ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2566 และเป็นอุทยานแห่งชาติแหล่งที่ 3 ของจังหวัดสระบุรี ที่อยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์ฝึกอบรมที่ 6 เจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ชื่อเดิม ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า มีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 13,750 ไร่ ตลอดจนพื้นที่ป่าที่อยู่ระหว่างรอยต่อของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อีกประมาณ 9,527 ไร่ รวมเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 23,277 ไร่ อดีตเคยมีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรม จึงได้มีการปลูกป่าภาครัฐในรูปแบบของสวนป่า ปัจจุบันมีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพทั้งพันธุ์พืช และสัตว์ป่านานาชนิด เป็นผืนป่าที่มีระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นป่าต้นน้ำลำธารที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดสระบุรี มีทรัพยากรสัตว์ป่า ทั้งสัตว์ป่าสงวน และสัตว์ป่าคุ้มครองหลากหลายชนิด เช่น เลียงผา เก้งหม้อ ช้างป่า กระทิง เก้ง กวาง ตลอดจนเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นของสภาพทิวทัศน์ที่สวยงาม (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 สาขาสระบุรี, 2566) จากข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าท่องเที่ยวในอุทยานฯ ในช่วงปี พ.ศ. 2566 พบว่า อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติอีก 2 แห่งในสระบุรี (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2566)

จากข้อมูล พื้นที่อุทยานแห่งชาติทั้ง 3 แห่งในจังหวัดสระบุรี พบว่า อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า มีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยที่สุด เนื่องจากเป็นอุทยานแห่งชาติแหล่งใหม่ จึงยังไม่มีเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยว และการที่อุทยานแห่งชาตินี้จัดเป็นสินค้าสาธารณะ ซึ่งต้องการการสนับสนุนด้านการเงินจากทางภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ จึงมีความสำคัญ เนื่องจากจะเป็นการหาแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นแนวทางให้หน่วยงานนำไปประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพอุทยานแห่งชาติ โดยอาศัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนายั่งยืน ดังนั้นวัตถุประสงค์หลักของการศึกษานี้ คือ เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติแห่งใหม่ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศ โดยอุทยานแห่งชาติแห่งใหม่ที่จะใช้ในการศึกษา คือ อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประมวลสถานการณ์ทางกายภาพ และการจัดการทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้กำหนดการพิจารณาศักยภาพอุทยานแห่งชาติออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอุทยานแห่งชาติ 2) ด้านการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติ 3) ด้านศักยภาพของนักท่องเที่ยว 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549) เพื่อประมวลศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อใช้ตอบข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่มีความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ทำการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 36 ตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ 6 คน และชาวบ้านในพื้นที่ 30 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อใช้ตอบข้อมูลเชิงปริมาณ โดยกำหนดเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยว คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตร Krejcie & Morgan (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan,

1970) เมื่อคำนวณแล้วได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวโดยประมาณอยู่ที่ 400 ตัวอย่าง จากนั้นทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non Probability Sample) อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณ ดังนั้น จะทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่กลุ่มประชากรนักท่องเที่ยวจาก 2 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร 300 ตัวอย่างเนื่องจากเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ โดยแบ่งการสุ่มประชากรจำนวนเท่ากันในแต่ละเขตจำนวน 6 เขต และนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดสระบุรี 100 ตัวอย่าง แบ่งการสุ่มประชากรจำนวนเท่ากันในแต่ละอำเภอจำนวน 2 อำเภอ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการลงพื้นที่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview form) เนื้อหาเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างมุ่งเน้นไปที่การสำรวจความพร้อมในด้านสถานภาพทางกายภาพ และการจัดการของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า โดยจะเป็นการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ และกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ที่จะเลือกประเด็นคำถามในด้านการมีส่วนร่วม มีโครงสร้างของคำถามแบบกว้าง ๆ และสอดแทรกคำถามประเด็นสำคัญด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า และเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลให้มีความเที่ยงตรงและชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เครื่องมือมีความน่าเชื่อถือ จึงได้มีการทดสอบเบื้องต้นกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมถึงผู้เชี่ยวชาญในสาขา โดยจากผลการสัมภาษณ์จะนำมาทำการสังเคราะห์วัดเป็นระดับคะแนนเพื่อให้ได้มาซึ่งระดับศักยภาพในด้านต่าง ๆ

2.2 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจความตระหนักรู้ และพฤติกรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยแบบสอบถามจะถูกพัฒนาขึ้นเพื่อการศึกษาครั้งนี้โดยเฉพาะ กรณีการวัดระดับศักยภาพในส่วนแบบสอบถาม จะออกแบบประเมินให้เป็นคำถามเชิงปริมาณ เพื่อให้สามารถแบ่งดัชนีชี้วัดระดับศักยภาพของอุทยานแห่งชาติได้ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและนันทนาการในอุทยานแห่งชาติ ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้และความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวอุทยาน ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ในแต่ละส่วนมีเกณฑ์กำหนดช่วงคะแนนของระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ศักยภาพสูงมาก ศักยภาพสูง ศักยภาพปานกลาง ศักยภาพต่ำ และศักยภาพต่ำมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมผลการศึกษา ประกอบไปด้วย ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในส่วนข้อมูลทั่วไป งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ เอกสารจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ข้อมูลมาตรฐานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเป็นข้อมูลในส่วนข้อมูลข้อบังคับใช้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่หน่วยงานกำหนด และสถิตินักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติใช้ข้อมูลในส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละเดือน ตั้งแต่ปี 2566 แหล่งข้อมูลจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า และประชาชนในท้องถิ่น ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มนักท่องเที่ยว ในดัชนีชี้วัดด้านสถานภาพทางกายภาพ ด้านการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ ด้านศักยภาพนักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่นำมาหาข้อสรุปในการพัฒนาพื้นที่อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการปรับตัวเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ประกอบด้วยศักยภาพทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอุทยานฯ ด้านการบริหารและการจัดการอุทยานฯ ด้านศักยภาพของนักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีการกำหนดเกณฑ์คะแนนเพื่อสื่อความหมายระดับศักยภาพ ดังตารางที่ 1 มาวิเคราะห์

ภาพรวมของศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ และร้อยละ

ตารางที่ 1 ระดับศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการปรับตัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับ	เกณฑ์คะแนน	ความหมายระดับศักยภาพ
5	4.21 – 5.00	ศักยภาพสูงมาก
4	3.41 – 4.20	ศักยภาพสูง
3	2.61 – 3.40	ศักยภาพปานกลาง
2	1.81 – 2.60	ศักยภาพต่ำ
1	1.00 – 1.80	ศักยภาพต่ำมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาที่มุ่งเน้นไปที่การประเมินศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า โดยเป็นการสำรวจความคิดเห็นจากแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนในท้องถิ่นจำนวน 30 คน รวมถึงเจ้าหน้าที่ในอุทยานฯ จำนวน 6 คน ที่ครอบคลุมกระเด็นในส่วนหลักการแนวทางการบริหารจัดการ และแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในอุทยานแห่งชาติ

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ สัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าจำนวน 6 คน ประชาชนในพื้นที่จำนวน 31 คน จากที่กำหนดไว้ 30 คน และจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว ที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมด 403 ตัวอย่าง จากที่กำหนดไว้ 400 ตัวอย่าง ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการประเมินสถานภาพทางกายภาพ และการจัดการทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ 1 ได้มีการการเก็บรวบรวมข้อมูลจะครอบคลุมในประเด็นศักยภาพตามดัชนีชี้วัด 4 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

จากการศึกษาศักยภาพด้านพื้นที่ธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วทำการสังเคราะห์จากบทสัมภาษณ์มาวัดเป็นระดับคะแนนเพื่อให้ได้มาซึ่งระดับศักยภาพ ที่ครอบคลุมประเด็นคำถามในด้านความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ด้านสภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ ด้านความงดงามของทิวทัศน์ธรรมชาติ และลักษณะภูมิประเทศ ด้านลักษณะเด่นที่น่าสนใจของธรรมชาติ ด้านความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการ และด้านความพร้อมของแหล่งศึกษาธรรมชาติและสื่อความหมายธรรมชาติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับศักยภาพสูง ($\bar{X}$ = 3.93) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (n = 6)

รายการ	$\bar{X}$	ความหมาย
ภาพรวมด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า*	3.93	ศักยภาพสูง

หมายเหตุ: ภาพรวมในที่นี้หมายถึงความรวมถึง ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ความสมบูรณ์ของป่าไม้ ความงดงามของทิวทัศน์ธรรมชาติและลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะเด่นที่น่าสนใจของธรรมชาติ ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการ และด้านความพร้อมของแหล่งศึกษาธรรมชาติ

ที่มา: จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ (2567)

1.2 ศักยภาพด้านการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

1.2.1 ด้านการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า จากการศึกษา ภาพรวมด้านการบริหาร และการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า พบว่า ในด้านการบริหารจัดการภายในอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ยังต้องมีการปรับเปลี่ยน เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า เป็นอุทยานแห่งชาติแหล่งใหม่ที่มีการจัดตั้งอย่างไม่เป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2566 นี้ และปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงเตรียมการยื่นเอกสารขั้นสุดท้าย คาดว่าจะแล้วเสร็จอย่างเป็นทางการไม่เกินภายในปี พ.ศ. 2568 จึงทำให้ด้านการบริหารจัดการภายในอุทยานฯ ยังต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกรมอุทยานแห่งชาติตามลำดับ ภาพรวมศักยภาพด้านการบริหารและการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) (ตารางที่ 3)

1.2.2 ด้านการจัดการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษาของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า จากการศึกษา ภาพรวมด้านการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า พบว่า ในด้านการจัดการท่องเที่ยวมีบริการที่ค่อนข้างดีและชัดเจนในการท่องเที่ยวรูปแบบเชิงนิเวศ แต่เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า เพิ่งมีการจัดตั้งอย่างไม่เป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2566 และปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงเตรียมการยื่นเอกสารขั้นสุดท้าย จึงทำให้ด้านการบริหารจัดการภายในอุทยานฯ ยังคงต้องมีการปรับปรุงแบบการบริการ เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกรมอุทยานแห่งชาติต่อไปตามลำดับ โดยภาพรวมของการจัดการท่องเที่ยวของอุทยานฯ อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.56$) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ศักยภาพด้านการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า (n = 6)

รายการ	$\bar{X}$	ความหมาย
1. ด้านการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า	3.10	ปานกลาง
2. ด้านการจัดการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษาของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า	3.56	สูง
รวม	3.33	ศักยภาพปานกลาง

ที่มา: จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ (2567)

จากการวิเคราะห์ ภาพรวมในระดับศักยภาพการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าอยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.33 โดยพิจารณาจากข้อมูลการสัมภาษณ์ แล้วทำการสังเคราะห์จากบทสัมภาษณ์มาวัดเป็นระดับคะแนนเพื่อให้ได้มาซึ่งระดับศักยภาพนั้น ทำให้เห็นว่าภาพรวมการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ยังต้องมีการปรับปรุงในส่วนต่าง ๆ อีกมาก เพื่อให้เป็นไปตามกฎระเบียบและอยู่ภายใต้การดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ

1.3 ศักยภาพของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติ

1.3.1 ด้านการรับรู้กฎระเบียบในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ จากการศึกษา การรับรู้กฎระเบียบภายในอุทยานแห่งชาติผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้และการปลูกฝังที่ดี เนื่องจากการแทรกในบทเรียนต่าง ๆ หรือแหล่งโซเชียลที่มีการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจึงเกิดการซึมซับและทราบข้อมูลค่อนข้างดี วิเคราะห์ผลคะแนนการรับรู้กฎระเบียบเฉลี่ยแล้วเท่ากับ 9.72 จากคะแนนเต็ม 15 เมื่อคำนวณระดับศักยภาพโดยการเทียบบัญญัติไตรยางค์ ได้ผลเฉลี่ยศักยภาพการรับรู้กฎระเบียบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$) (ตารางที่ 4)

1.3.2 ด้านพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ จากการศึกษา การท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติในแต่ละครั้งของผู้ตอบแบบสอบถามมักมีบุคคลรอบข้างเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจหรือตามคำบอกเล่าของผู้อื่นในการเดินทางท่องเที่ยว โดยมีความชื่นชอบในการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น น้ำตก อุทยานแห่งชาติ ป่าไม้ ซึ่งในการเดินทางท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติมักท่องเที่ยวในวันหยุดมากกว่าวันธรรมดา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.31$) (ตารางที่ 4)

1.3.3 ด้านทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติที่ครอบคลุมด้านการอนุรักษ์และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ ที่ต้องรักษาคุณค่าของสภาพธรรมชาติ อีกทั้งการจัดการท่องเที่ยวและการให้บริการนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{X}$ = 4.77) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ศักยภาพของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติ (n = 403)

รายการ	$\bar{X}$	ความหมาย
1. การรับรู้กฎระเบียบในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ	3.24	ปานกลาง
2. พฤติกรรมในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ	4.31	สูง
3. ทัศนคติต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ	4.77	สูงมาก
รวม	4.11	ศักยภาพสูง

ที่มา: จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว (2567)

จากการวิเคราะห์ ภาพรวมในระดับศักยภาพของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในอุทยานแห่งชาติอยู่ในระดับศักยภาพสูง โดยพิจารณาจากผลแบบสอบถามของนักท่องเที่ยว ทำให้เห็นว่าภาพรวมนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีความต้องการธรรมชาติมากขึ้น และตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมได้ดี อีกทั้งมีความสนใจในอุทยานแห่งชาติมากขึ้น

1.4 ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.4.1 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นภายในอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า จากการศึกษาพบว่า ประเด็นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านที่มีต่ออุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า มากที่สุดคือการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งภาพรวมในแต่ละประเด็นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านภายในอุทยานฯ อยู่ในระดับที่น้อยมาก เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ยังอยู่ในช่วงเตรียมการทำให้ยังไม่มีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ มากนัก ภาพรวมจึงอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X}$ = 2.24) (ตารางที่ 5)

1.4.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการให้บริการการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า จากการศึกษาพบว่า ประเด็นการมีส่วนร่วมในการให้บริการการท่องเที่ยวของชาวบ้านที่มีต่ออุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า มากที่สุดจะเป็นประเด็นในด้านการร่วมให้บริการนำเที่ยวอุทยานฯ เช่น นำเที่ยว บริการที่พัก อาหาร ขายของที่ระลึก ฯลฯ และการให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรักษาสีงแวดล้อม ซึ่งภาพรวมในแต่ละประเด็นการมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวของชาวบ้านภายในอุทยานฯ อยู่ในระดับที่น้อยมาก เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ยังอยู่ในช่วงเตรียมการทำให้ยังไม่มีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ มากนัก ภาพรวมจึงอยู่ในระดับศักยภาพต่ำ ($\bar{X}$ = 2.03) (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (n = 31)

รายการ	$\bar{X}$	ความหมาย
1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นภายในอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า	2.24	ต่ำ
2. การมีส่วนร่วมในการให้บริการการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า	2.03	ต่ำ
รวม	2.14	ศักยภาพต่ำ

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ประชาชนในท้องถิ่น (2567)

จากการวิเคราะห์ ภาพรวมในระดับศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ภายใต้การจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า อยู่ในระดับศักยภาพต่ำ คะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.14 โดยพิจารณาจากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิง

ลึกกับประชาชนในท้องถิ่น ที่ยังขาดการร่วมมือหรือมีส่วนร่วมกับอุทยานฯ แสดงให้เห็นว่าอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ยังต้องมีการปรับปรุงในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวหรือบริการต่าง ๆ ภายในอุทยานฯ

2. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ

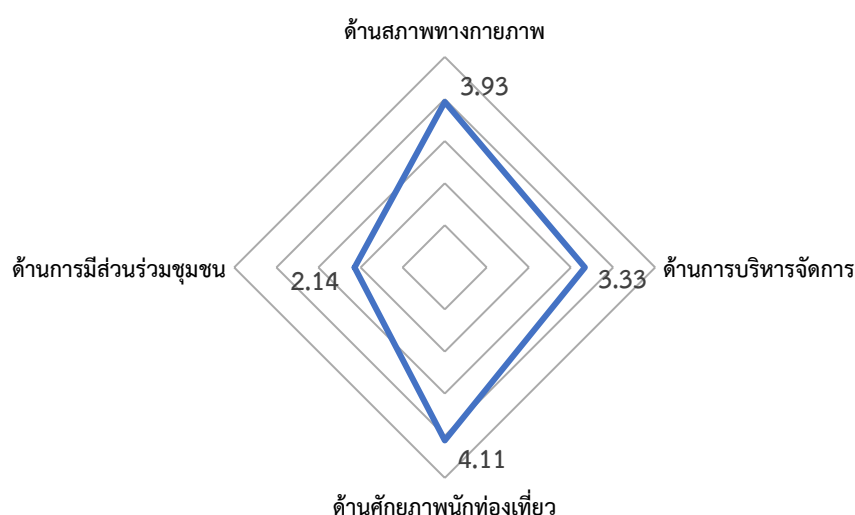
เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ 2 ได้มีการวิเคราะห์ภาพรวมศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการปรับตัวเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ประกอบด้วยศักยภาพทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอุทยานฯ ด้านการบริหารและการจัดการอุทยานฯ ด้านศักยภาพของนักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังตารางที่ 6 ที่แสดงให้เห็นในแต่ละด้านว่ามีความโดดเด่นในด้านไหนมากและน้อยที่สุด

ตารางที่ 6 ภาพรวมศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

ดัชนีชี้วัดศักยภาพ	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
ด้านศักยภาพของนักท่องเที่ยว	4.11	ศักยภาพสูง
ด้านสภาพทางกายภาพและชีวภาพอุทยานแห่งชาติ	3.93	ศักยภาพสูง
ด้านการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติ	3.33	ศักยภาพปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	2.14	ศักยภาพต่ำ

ที่มา: แบบสอบถาม จำนวน 403 ตัวอย่าง และสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 37 คน (2567)

จากผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าศักยภาพของนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 4.11 รองลงมาเป็นศักยภาพด้านสภาพทางกายภาพและชีวภาพอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.93 อยู่ในระดับสูง ถัดมาเป็นศักยภาพด้านการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ที่ 3.33 อยู่ในระดับปานกลาง และสุดท้ายศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.14 ซึ่งอยู่ในระดับศักยภาพต่ำ อธิบายด้วยภาพกราฟใยแมงมุมดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาพรวมศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

ที่มา: แบบสอบถาม จำนวน 403 ตัวอย่าง และสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 37 คน (2567)

อภิปรายผล

ผลการประมวลสถานภาพทางกายภาพ และการจัดการทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า พบว่า ศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้ามีศักยภาพสูง ศักยภาพด้านการบริหาร และการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้ามีศักยภาพปานกลาง ศักยภาพของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวภายใน อุทยานแห่งชาติมีศักยภาพสูง และศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีศักยภาพต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจและการวางแผนการท่องเที่ยว ซึ่งมักเกิดจากการที่ชุมชนไม่ได้รับการสนับสนุนหรือไม่ มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งในการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ การขาดการตระหนักรู้หรือการได้รับผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจโดยตรงอาจทำให้ชุมชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาโดย Marzuki (2008) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ Langkawi พบว่า การขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่สามารถดำเนินการ ได้อย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกัน ศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อมสูงซึ่งสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยาน และสอดคล้องกับ การศึกษาโดย Kankhva & Sudakova (2024) ซึ่งเน้นความสำคัญของปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงที่ดีในการ พัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว และพบว่าการมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและเพิ่มศักยภาพของการท่องเที่ยวใน พื้นที่นั้น ๆ

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของ ประเทศ พบว่า ศักยภาพของนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด รองลงมาเป็นศักยภาพด้านสภาพทางกายภาพและชีวภาพ อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าอยู่ในระดับสูง ถัดมาเป็นศักยภาพด้านการบริหารและการจัดการอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าอยู่ในระดับปานกลาง และสุดท้ายศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นอยู่ในระดับศักยภาพต่ำ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การขาดการสนับสนุนและการรวมกลุ่มของชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนา รวมถึง การขาด แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้ชุมชนไม่มีแรงกระตุ้นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของพื้นที่ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาโดย Li (2006) ที่ชี้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นกุญแจสำคัญต่อการพัฒนา ที่มีความยั่งยืน แต่การขาดการสนับสนุนจากรัฐบาลหรือผู้เกี่ยวข้องทำให้ชุมชนไม่ได้เข้ามามีบทบาทอย่างเต็มที่ ในขณะที่ ศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมและความน่าสนใจทางธรรมชาติที่สูงนั้น สอดคล้องกับการศึกษาโดย Mitchell (2008) ซึ่งพบว่า พื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่น่าดึงดูดใจและได้รับการจัดการอย่างดี มักจะมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวสูงกว่า พื้นที่ที่ไม่ได้รับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่นั้นด้วย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าในการพัฒนาเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถสรุปได้ดังนี้:

1. การประเมินศักยภาพของอุทยานแห่งชาติในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ – ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทาง กายภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้เห็นถึง ศักยภาพและความท้าทายในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติใหม่ ๆ ให้เป็นที่รู้จักและดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น
2. การจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น – งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะมี ความยั่งยืนและเป็นผลดีมากขึ้นหากประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการและวางแผนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ นี่เป็น แนวทางสำคัญในการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
3. ความต้องการของนักท่องเที่ยวและการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ – ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มที่ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและอุดม สมบูรณ์ ซึ่งเปิดโอกาสให้อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้ามีโอกาสพัฒนาในลักษณะของการท่องเที่ยวที่ตรงกับ ความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มศักยภาพของอุทยานแห่งชาติ – การเน้นการพัฒนาคุณภาพการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์ รวมถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมและการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างอุทยานและชุมชน ถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปพัฒนาต่อเพื่อเพิ่มศักยภาพของอุทยานในการรองรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

5. แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ – ความเต็มใจของนักท่องเที่ยวในการสนับสนุนการอนุรักษ์ และการจัดการปัญหามลพิษ เช่น การจัดการขยะ เป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปพัฒนากลยุทธ์การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในอุทยานให้ดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่เหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศและสร้างความยั่งยืนในระยะยาวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

สรุปผลการวิจัย

สำหรับผลการศึกษาในภาพรวมของศักยภาพของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากการประเมินศักยภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม จากทั้งเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า มีความพร้อมทั้งในด้านสถานที่ทำการ และความอุดมสมบูรณ์ภายในอุทยานแห่งชาติ แม้ยังอยู่ในช่วงเตรียมการ แต่เนื่องด้วยตัวอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าเคยเป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานภาครัฐอยู่แล้ว ทำให้พื้นที่ในภาพรวมมีการดูแลที่ดี ทรัพยากรภายในป่ามีความสมบูรณ์มาก ซึ่งภายหลังเริ่มมีการจัดเตรียมเป็นอุทยานแห่งชาติ ทางเจ้าหน้าที่และตัวอุทยานฯ เองได้มีแนวทางในการดูแลสภาพพื้นที่ภายในให้ถูกต้องและอยู่ในกฎระเบียบของกรมอุทยานแห่งชาติตามเกณฑ์กำหนด แม้อาจต้องใช้เวลาในการจัดการดูแล โดยภาพรวมในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพอยู่ในระดับศักยภาพสูง

2. ด้านการบริหารและการจัดการทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ความพร้อมในการบริหารภายในอุทยานแห่งชาติต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกำหนด แต่ด้วยที่อุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า ยังอยู่ในช่วงเตรียมการ ทำให้ในด้านการบริหารภายในอุทยานฯ อยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง ยังคงต้องใช้เวลาในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตามขั้นตอนต่อไป

3. ด้านศักยภาพของนักท่องเที่ยว ทำให้เห็นว่านักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ที่อาจเนื่องด้วยยุคสมัยที่สิ่งก่อสร้างมากกว่าพื้นที่ป่าไม้ ทำให้พื้นที่ในการพักผ่อนเชิงธรรมชาติค่อนข้างมีน้อยมากเมื่อเทียบสัดส่วนกับจำนวนประชากร จึงทำให้ผู้คนส่วนใหญ่อยากจะทำพักผ่อนในรูปแบบธรรมชาติมากขึ้น ต้องการรับอากาศที่บริสุทธิ์ ด้วยเหตุนี้กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงมีการปลูกฝังที่ดีและมีความรู้ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในอุทยานแห่งชาติค่อนข้างดี

4. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการหรือในด้านการบริการมากนัก เนื่องด้วยก่อนมีการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า เคยเป็นศูนย์ศึกษาธรรมชาติที่อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ทำให้ปัจจุบันการที่ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ภายในอุทยานฯ จึงค่อนข้างน้อย ยังคงต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการของกรมอุทยานแห่งชาติต่อไป ภาพรวมการปรับปรุงในส่วนนี้จึงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมจัดการมากขึ้น และควรมีการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อรองรับอุทยานแห่งชาติในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถเข้ามามีบทบาทในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การนำเที่ยวหรือการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับระบบนิเวศ เพื่อให้ชุมชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในทรัพยากรธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวางแผนร่วมกับทุกภาคส่วนจะช่วยให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ควรมีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมต่อทุกคนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.2 ควรมีการผลักดันและสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะหน่วยงานรัฐในท้องถิ่นควรเป็นตัวกลางสำคัญในการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในแง่การรับรู้และการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การดำเนินงาน และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อสร้างความยั่งยืนและมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนของชุมชน

1.3 ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการร่วมมือกันระหว่างขนส่งมวลชนในการเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงอุทยานฯ และปรับปรุงถนนระหว่างทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวให้สมบูรณ์มากขึ้น

1.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ควรปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคภายในแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอรอบบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและปรับปรุงพื้นที่ จัดที่จอดรถอย่างเพียงพอ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ายังมีหัวข้อที่ควรดำเนินการวิจัยในอนาคตที่สืบเนื่องต่อจากการศึกษานี้ โดยหัวข้อที่เกี่ยวข้อง คือ แรงจูงใจหลักที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาที่อุทยาน รวมถึงการประมาณค่าใช้จ่ายทั้งหมดของนักท่องเที่ยว โดยข้อมูลดังกล่าวจะสามารถทำให้นักวิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเส้นอุปสงค์ของอุทยาน ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสมในทางทฤษฎีและปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2566). *จำนวนประชากรในประเทศไทย ปี 2566 (กรุงเทพมหานคร)*. สืบค้น 26 มกราคม 2567.

จาก <https://www.mots.go.th/news/category/704>.

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2566). *เงินอุทยานแห่งชาติ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. สืบค้น 26 มกราคม

2567. จาก https://catalog.dnp.go.th/dataset/nationalpark_revenue/resource.

_____. (2566). *สถิตินักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ*. สืบค้น 26 มกราคม 2567. จาก

<https://catalog.dnp.go.th/sk/dataset/stattourism/resource/70ae333d-19fc-4cdb-a60c-dc43bbf74ad6>.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2549). *การศึกษาเกณฑ์กำหนดมาตรฐานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.

ดรชนิ เอมพันธุ์. (2549). *หลักนันทนาการและการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประภาศรี เขียวธนา, ดรชนิ เอมพันธุ์ และ นววรรณ ฐานะกาญจน์ พงศ์เขียว. (2565). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการรับรู้ของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษา อ่าวไร่เลอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่.

วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ, 13(1), 87-103.

ประยูณ ดาศรี และ กนกการณ์ แก้วนุช. (2561). การสำรวจมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติปางสีดา จังหวัดสระแก้ว. *วารสารบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 13(1), 36-49.

ราณี อธิชัยกุล และ รชพร จันทร์สว่าง. (2560). การพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทย. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 11(ฉบับพิเศษ), 1-17.

รุ่งราตรี อึ้งเจริญ และ ขวสิทธิ์ ณ ถลาง. (2560). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสมุทรสาคร.

วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 11(1), 133-148.

- สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 สาขาสระบุรี. (2565). *สวนอุทยานแห่งชาติ*. สืบค้น 17 พฤศจิกายน 2566. จาก <https://portal.dnp.go.th/Content/Saraburi?contentId=394>.
- สุรัชย์ สิงห์เหาะ, ธนากร ลัทธธีระสุวรรณ, ปิยะพิศ ขอนแก่น และทีมา โยธากักดี. (2566). ศักยภาพและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านมณีพฤษณ์ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 33(1), 111-128.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610
- Kulakov, K. Y., Uvarova, S. S., Orlov, A. K., Kankhva, V. S., & Sudakova, A. A. (2024). Determining the level of and potential for the development of tourism clusters, taking into account infrastructure and urban planning factors. *Sustainability*, 16(19), 8660.
- Li, W. (2006). Community decision making: Participation in development. *Annals of Tourism Research*, 33(1), 132-143.
- Marzuki, A. (2008). Decision making and community participation: A case study of the tourism industry in Langkawi. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal*, 56(3), 227-241.
- Mitchell, R. E. (2008). Community perspectives in sustainable tourism: Lessons from Peru. In S. F. McCool & R. N. Neil (Eds.), *Tourism, recreation and sustainability: Linking culture and the environment* (2nd ed.) (pp. 158-182). Oxfordshire: CABI Publishing.